

РЕШЕНИЕ

№ 6883

гр. София, 17.11.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XI КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ,
в публично заседание на 21.10.2022 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Веселина Женаварова

ЧЛЕНОВЕ: Георги Тафров

Людмила Коева

при участието на секретаря Евгения Стоичкова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **6334** по описа за **2022** година докладвано от съдия Людмила Коева, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във вр. с чл. 285 и чл. 284, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по касационната жалба на И. Д. М. от [населено място], изтъпяващ към датата на жалбата наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С., чрез адв.В. П., срещу решение № 633 от 07.02.2022 г., постановено по адм. д. № 12449 по описа за 2018 г. на Административен съд София – град, 18 състав, с което предявения от касатора иск за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 400 000 лева срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба - 27.11.2018 г., до окончателното заплащане на главницата, е отхвърлен като неоснователен и недоказан.

Касаторът счита съдебното решение за неправилно, поради нарушение на процесуалните правила и материалния закон по съображения, подробно изложени в касационната жалба. В съдебно заседание не се явява и не се представлява.

Ответникът по касационната жалба, чрез своя процесуален представител изразява становище за неоснователност на жалбата.

Участващият в касационното производство прокурор от СГП дава заключение за неоснователност на жалбата.

Административен съд - София-град, XI – ти касационен състав, в качеството си на

касационна инстанция, като взе предвид наведените в жалбата доводи и като съобрази разпоредбата на чл. 218 АПК, приема следното:

Касационната жалба е подадена в установения с чл. 211, ал. 1 АПК 14-дневен срок от надлежна страна срещу подлежащ на касационна проверка валиден и допустим съдебен акт и същата е процесуално допустима. Разгледана по същество жалбата е неоснователна.

Решението на първоинстанционния съд е валидно, допустимо и правилно.

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. Според чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС, осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според ал. 2 на същата разпоредба, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или поражат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Тълкуването на цитираните разпоредби налага извода, че е установено задължение за затворническата администрация за осигуряване на благоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ и мярката „задържане под стража“.

За да бъде основателен искът по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва да са налице кумулативно три предпоставки: действие или бездействие на орган по изпълнение на наказанията в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, причинени вреди в резултат на извършените действия или бездействия и причинно-следствена връзка между настъпилите имуществени или неимуществени вреди и действията или бездействията на съответната администрация.

Производството пред Административен съд София –град, 18 състав, е образувано по искова молба на И. Д. М. против Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) за присъждане на сумата от 400 000 лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, вследствие незаконосъобразни бездействия на затворническата администрация - изразяващи се в бездействие на затворническата администрация да му осигури своевременна и адекватна медицинска помощ в периода от 01.02.2015 г. - 27.07.2015 г. при престоя му в Затвора в [населено място]. В резултат на това, онкологичното заболяване на М. светкавично рецидивирало и преминало в последен стадий, довело до отстраняване на 27.07.2015 г. на голяма част от дебелото черво, заедно с 29 лимфни възли, 9 от които метастазирали - състояние, водещо до ежедневна употреба на памперс, провеждане на химиотерапия. Последната от своя страна била съпроводена с допълнително влошаване на здравословното му състояние, чувство на безпокойство, безнадеждност, с усещане за хронична умора, болки и драстична загуба на тегло.

Първоинстанционният съд е изяснил обективно, пълно и всестранно релевантните за предявения иск факти и обстоятелства. Указал е на страните доказателствената тежест, с оглед характера на съдебното производство по Част Седма ЗИНЗС. От страна на ищеца са ангажирани гласни доказателства (разпитани трима свидетели), а

ответникът е представил писмени такива. Допусната е комплексна съдебномедицинска експертиза, чието заключение съдът е кредитирал с доверие, като компетентно, обосновано и неоспорено от страните

Съдът е установил от фактическа страна, че И. Д. М. изтърпява наказание „лишаване от свобода“ за срок от 30 години. Жалбоподателят е постъпил в Затвора [населено място] на 17.04.2013 г., където е пребивавал до 16.10.2015г.

По време на исковия период 01.02.2015 г. - 27.07.2015 г. М. е преглеждан общо пет пъти от лекаря на затвора. Видно от приложената справка вх.№В 5594/26.08.2020 г. по описа на Затвора [населено място], същият е потърсил медицинска помощ на 31.03.2015 г. и на 28.05.2015 г. По време на втория преглед е констатирана анемия и е предписана медикаментозна терапия. Освен това е била проведена консултация с общопрактикуващ лекар на 16.06.2015 г. и на 05.07.2015 г., като е препоръчано лечение за алергия. Освен описаните по-горе консултации с медицински специалист, М. е прегледан и на 14.05.2015 г. във връзка с болки в зъбите, но е отказал дентално лечение. За първи път понижени нива на хемоглобина в кръвта са констатирани в края на м.май. Предвид отсъствието на други анамнестични данни и възрастта на пациента /36 години тогава/, е предприето лечение с медикаменти. Специфичните симптоми за наличието на тежкото заболяване – тежест в корема, запек, редуващ се с разстройство, нередовна дефекация от години, загуба на тегло, фамилна обремененост, са съобщени от пациента едва при извършване на образното изследване и постъпване на оперативно лечение. Видно от заключението на вещите лица, М. е диагностициран със заболяване рак на дебелото черво, посредством фиброколоноскопия. Проведено е оперативно лечение, чрез осъществяване на субтотална колектомия. Заболяването е стадирано като трети / от четири/- Т3N2bM0 / Т3-туморът се намира в субсерозна, не прораста извън дебелото черво; N2b- открити туморни клетки в лимфни възли близо до тумора, в над 4 броя; MO- липсват далечни метастази/. След радикалното оперативно лечение и назначена химиотерапия, този стадий се запазва до април 2018 г.

Предмет на разглежданата искова претенция е било обезщетяване на претърпени от И. М. неимуществени вреди – рецидивирание и преминаване в последен стадий на онкологичното заболяване, довело до отстраняване на голяма част от дебелото черво заедно с 29 лимфни възли, влошаване на здравословното състояние, безпокойство, чувство на безнадеждност, чувство на хронична умора, болки, драстична загуба на тегло, неудобства, стрес, унижение като последица от проявните форми на нарушения на чл.3 от ЗИНЗС вр. с чл.3 КЗПЧОС: унижителни и нечовешки санитарно-битови условия. Лишаването на ищеца от адекватно и ефективно лечение е в нарушение на забраната по чл. 3, ал.1 за нечовешко и унижително отношение и по ал. 2 от ЗИНЗС, приравнено на липса на медицинско обслужване.

В чл.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи е прокламирано, че никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. По отношение на лицата, изтърпяващи наказание за извършени углавни престъпления, във вътрешното законодателство на страната това основно право е регламентирано с нормата на чл.3, ал.1 от ЗИНЗС, предвиждаща че осъдените не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото

здраве и зачитане на правата и достойнството им (чл.2, т.3 от ЗИНЗС). „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода, според ЕСПЧ, могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

Фактическият състав на отговорността по чл. 284 от ЗИНЗС включва административен акт, действие или бездействие на специализиран орган по изпълнение на наказанията спрямо лишено от свобода или задържано лице във връзка с осъществявана административна дейност, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, от което да са възникнали вреди, които са в пряка и непосредствена причинно - следствена връзка. По силата на законовата презумпция на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, при доказване на нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, настъпването на неимуществените вреди се предполага до доказване на противното.

Настоящият съдебен състав е съгласен с изводите на първоинстанционният съд, че претенцията за обезщетение не е във връзка с вреди, настъпили от медицинската дейност на служителите при затвора [населено място], а се сочи, че не са предприети никакви действия за адекватно лечение. Вредите се претендират не като резултат на медицинска дейност, пропуски и грешки, а като следствие от бездействието на ГДИН да изпълни задълженията си в качеството на орган по изпълнение на наказанията да създаде условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишения от свобода.

Правилни са доводите на първоинстанционния съд, че в конкретния случай не е доказано противоправно бездействие от страна на администрацията на ответника. Напротив, след като е констатирано, че условия за лечение на М. в СБАЛЛС, не са били налице, същият е бил изпратен незабавно за лечение извън мястото за лишаване от свобода по реда на чл. 135 от ЗИНЗС. Предвид на което администрацията на ответника не е допуснала нарушение на изискванията на чл.3, ал.2 ЗИНЗС, и на чл.3 от КЗПЧОС.

Отговорността на държавата по чл.1, ал.1 от ЗОДОВ/ чл.284 от ЗИНЗС/ за причинени вреди е обективна. Този характер на отговорността означава, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които вреди са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са причинени виновно от тях. Следователно при всички положения, за да бъде ангажирана отговорността на държавата, е необходимо да бъде установена и доказана не само незаконосъобразна административна дейност, но и настъпили вреди, като пряк и непосредствен резултат от тази дейност /чл.4 от ЗОДОВ/. Вредата е отрицателната последица, с която се засягат неблагоприятно имуществени права и/или защитени от правото нематериални блага и неимуществени интереси на увреденото лице, като "пряка и непосредствена" е тази вреда, която следва закономерно от твърдяната незаконосъобразна административна дейност, по силата на безусловно необходимата причинно - следствена връзка, която съществува между тях. На обезщетяване подлежат единствено преките вреди - тези, които са типична, нормално настъпваща и

необходима последица от вредоносния резултат и които са адекватно следствие от увреждането. Освен преки, вредите следва да бъдат и непосредствени, т. е. да са настъпили по време и място, следващо противоправния резултат.

В чл.3, ал.1 ЗИНЗС се съдържа забрана осъдените и задържаните под стража да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение.

Отговорността на държавата за причинените вреди по чл.284, ал.1 от ЗИНЗС е обективна и освобождава ищеца от тежестта да доказва вина на конкретно длъжностно лице. Обективният неин характер означава още, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са виновно причинени.

С оглед изложеното, като взе предвид, че административният съд изцяло е приложил стандартите за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ по отношение на ищеца, настоящият касационен състав намира, че съдът е постановил решението си изцяло в съответствие с материалния закон, без наличие на нарушение на съдопроизводствените правила.

Искането на ответника за присъждане на разноски за юрисконсултско възнаграждение е неоснователно. Производството по делото е водено по специалния по чл. 284 и сл. от ЗИНЗС ред. В разпоредбата на чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не е предвидено заплащане на юрисконсултско възнаграждение. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК, във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Липсата на изрична уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му, означава, че такова не се дължи. В този смисъл е напр. Р.№ 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

Предвид тези съображения, Административен съд София-град, XI –ти касационен състав,

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 633 от 07.02.2022 г., постановено по адм. д. № 12449 по описа за 2018 г. на Административен съд София – град, 18 състав.

ОТХВЪРЛЯ искането на процесуалния представител на Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ за присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: